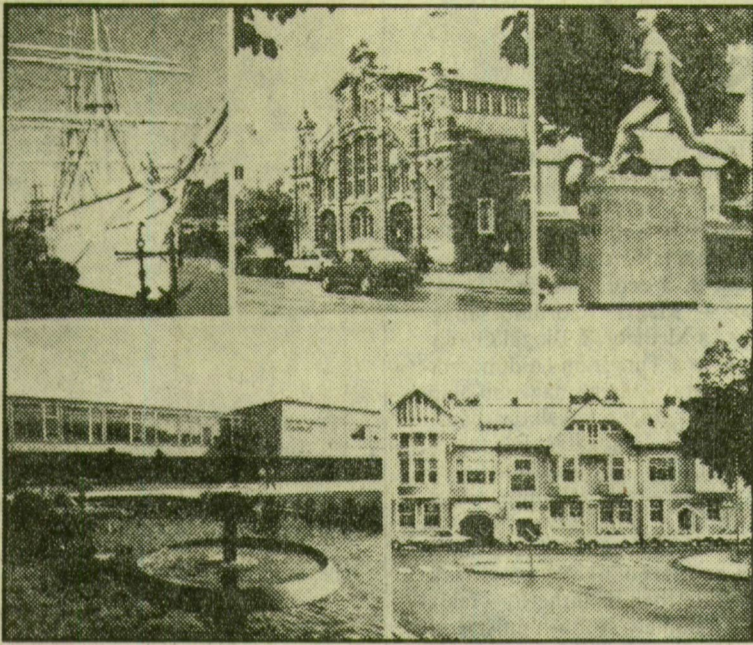




## Turku

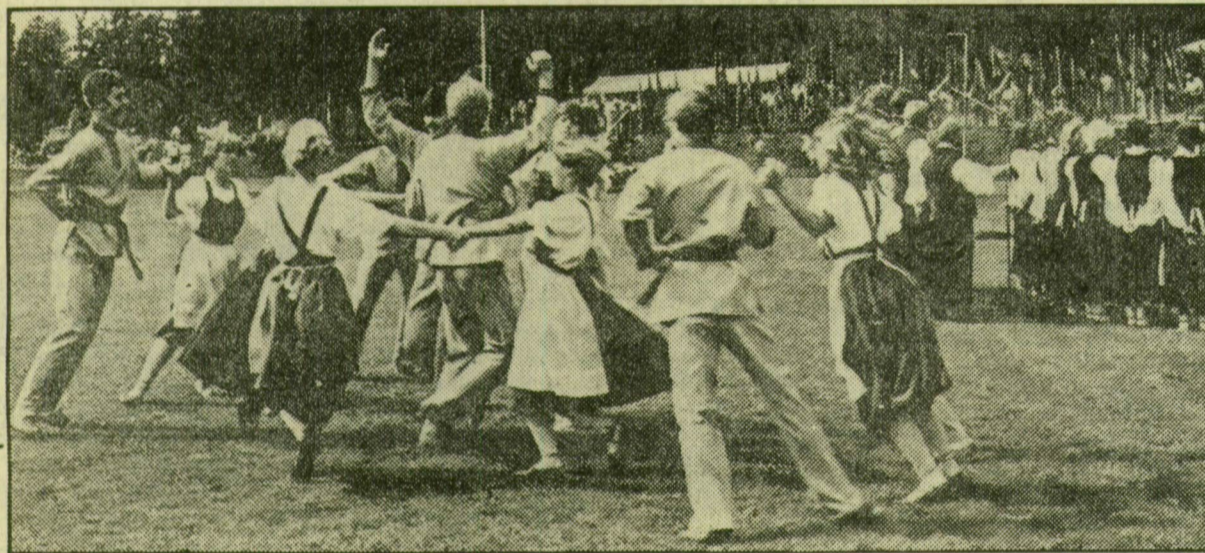
Az Aura folyó partján fekvő Turku történelme majd egy évezredre nyúlik vissza. Finnország legöregebb városa, melynek korát hivatalosan 1229-től datálják, amikor is IX. Gergely pápa engedélyével áttelepítették a püspöki székhelyet az őt „megillető” helyére, Turkuba. Turku finn neve szláv eredetű: piacot, vásárosi helyet jelent. A város svéd neve (Åbo) folyó parti lakott területet jelent.

A mai turkuiak szívesen büszkélkednek azzal, hogy a város hét dombra építették, mint az ősi Rómát vagy a világ több nagyvárosát.



## Fiatal testvérünk, az öreg város

BESZÉLGETÉS CSONKA ISTVÁN TANÁCSÉLNÖK-HELYETTESSEL



Táncház — finn módra

Egy héttel ezelőtt ünnepelte Finnország függetlenné válásának 69. évfordulóját. Ha a semleges északi országot említjük eszünkbe jut az európai békét szilárdító „békefőváros”, Helsinki, eszünkbe jut Paavo Nurmi hosszútávfutó, az 1920-as antwerpeni olimpia győztese és a szegedieknek azonnal Turku is, s Turkuról a testvérvárosi kapcsolat. A kapcsolatfelvételtől éppen most emlékeztek meg, hisz tizenöt évvel ezelőtt írták alá a városok vezetői azt az együttműködési szerződést, amely a két nép, két város barátságát bizonyítja. A néhány napja Turkuból hazaérkezett delegáció vezetőjét, Csonka Istvánt, a városi tanács általános elnökhelyettesét az ott töltött napokról kérdeztem.

Tizenöt éve a hivatalos kapcsolatok először városvezetők találkozásával kezdődtek. Hamarosan tovább fejlődtek a baráti személyes kapcsolatok, és ma már kölcsönösen sokat tudunk egymásról. Például ottlétünkkor többen kérdezték, befejeződött-e nemzeti színházunk felújítása. A városvezetők találkozásaira épült a vásárok közti kapcsolatfelvétel is vagy a Turkuban 35 éve, nálunk, Szegeden néhány éve működő Finn—Magyar, illetve Magyar—Finn Baráti Társaságok turkui szervezete, és a szegedi baráti kör közötti kapcsolat.

A tanácsok apparátusainak más-sága sem okoz áthidalhatatlan akadályokat. A négy nap során találkoztunk és hivatalos megbeszéléseket folytattunk a város polgármestereivel és a kulturális ügyek vezetőjével is.

A delegáció összetétele a további együttműködés körvonalait is kijelölte. Diós József, a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szak-középiskola igazgatója a városi könyvtárban egy Liszt Ferenc emlékére rendezett kiállítást nyitott meg. A Kastu-i finn nyelvű gimnáziumban tett látogatás és a már korábbi ismer-

kedés után — az 1985-ben engedélyezett testvériskolai kapcsolat alapján — megállapodás született. 1987-ben a művészeti gimnázium tanulói kiállításcerén mutatkoznak be egymásnak. A Kastu-i gimnáziumban az idegen nyelv — elsősorban az angol nyelv — oktatás korszerű módszereit tapasztalhattuk, s nagy szerepe van az esztétikai, vizuális, zenei képzésnek is, ha nem is olyan fokon és szakosodva, mint Szegeden.

Nagy László, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója a turkui finn városi színház működésével, művészeti elképzeléseivel ismerkedett. Első lépésként a folyamatos tájékoztatásban, műsorfüzetek, propaganda anyagok cseréjében, a kapcsolatok folyamatos szélesítésében állapodtak meg.

Természetesen szó esett az 1987-ben megrendezendő turkui vásárról is. A szegedi kiállítók részvételét az ipari vásár szervezi, így ők közvetlen a turkui vásár igazgatóságával veszik fel a kapcsolatot, mint eddig is.

Látogatásunk során tájékoztunk a helyi közigazgatási rendszerről.

Igen széles ismereteket szerezhettünk annak sajátos arculatáról. Az ottani testületek gyakran üléseznek és számos operatív kérdésben döntenek. Egyébként a város tanácsának 67 tagja van, s egyharmaduk nő.

Megállapodás született, hogy a kulturális cserék programját éves munkatervben egyeztetjük, s azt kölcsönösen megküldjük egymásnak. Nagy figyelmességgel, és szeretettel körül bennünket és készségesen válaszolt minden feltett kérdésünkre. A hagyományos közvetlen barátság ma is jellemző. A két várost sok erős szál köti egymáshoz gondoljunk csak a két egyetem, a két gimnázium kapcsolatára, nem elfelejtve a sportkapcsolatokat, vagy a két kommunista ifjúsági szövetség szintén hagyományos testvéri barátságát és annak konkrét programjait. Érdeklődésük Magyarországra és Szeged iránt jóleső, és az eddig is sok biztató tapasztalat alapján joggal hihetjük, hogy az együttműködés a jövőben is töretlenül fejlődik tovább.

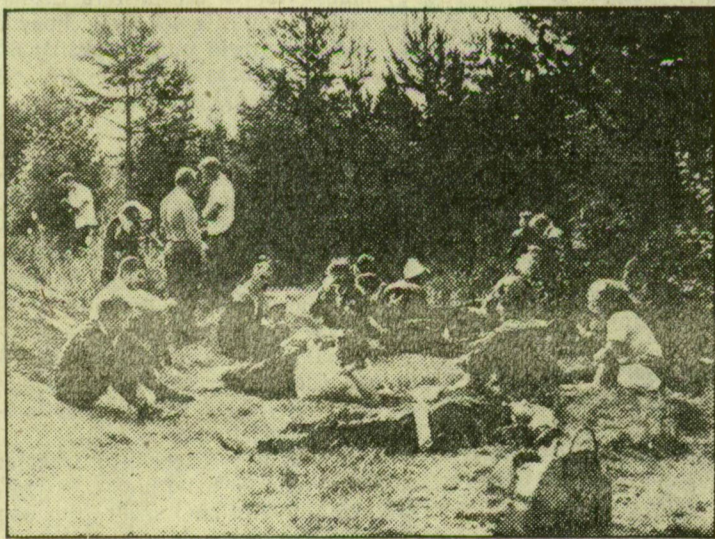
CSZÁKÓ JÁNOS

## Számokban

Turku Finnország legdélnyugati városa és a Vasinai-Suomi nevű tartomány központja. Közel van Svédországhoz és a többi keleti-tengeri országhoz is.

Területe 303,6 négyzetkilométer, lakosainak száma 162 ezer, 34 ezer nyugdíjas él a városban, általános iskolai tanuló 17 ezer, gimnáziumi tanuló 4 150, szakmunkásképzőbe jár 7 ezer fiatal, s 15 ezer az egyetemi tanulók száma.

A városban két uszoda, 187 sportolásra és labdajátékokra alkalmas pálya van, a fedett sportlétesítmények száma 106 és ebből 9-ben úszómedence is van.



## Fejlődés — gondokkal

A turkui városkép sokat változott az 1200-as évek óta. Annak idején a város a székesegyház és a vár köré épült. Az Aura folyót átvelő első hidat 1400-as évek elején készült el, s ezután a település átteperedett a folyó másik oldalára is.

A középkori város — hol kedvező, hol nehéz körülmények között — egészen az 1800-as évekig fejlődött és növekedett. Az 1827-es végzetes tűzvész azonban majdnem teljesen elpusztította a várost, a kolostordombi — mai kézműves múzeumi — terület kivételével. A következő évben Carl Ludvig Engel főépítész elkészítette a város új, empire rendezési tervét, ami az újjáépítési munkálatok alapján képezte. E tűzvész utáni arcát a város több mint 100 évig megőrizte.

A város központjában kétemeletes empire stílusú épületek, míg az 1800-as évek végén néhány régebbi történelmi stílusú utazó kereskedőház és klasszicista stílusú lakóház épült. Ettől eltekintve azonban Turku tipikus északi, faházás, empire stílusú város, melyet az egyéb stílusú épületekkel színesítettek időnként. A város szélén az 1900-as évek elején munkásnegyedek születtek.

A régi az új útját állta.

Turkut meglehetősen kevés bom-batalát érte a II. világháborúban. A faházás, empire város azonban nem bírta sokáig a 60-as évek építkezéseinek nyomását. Sokan — jóhiszeműen — azt hitték, hogy a városközpontok „city-szerűnek” kell lennie ahhoz, hogy megfeleljen a kor követelményeinek.

A lebontási törekvések nem is annyira a városközpont értékesebb épületeinek tartott kőházaira, hanem a város jellegzetes képét adó faházaira irányultak. A faházaknak át kellett adniuk helyüket egy „új, haladó szellemű” városnak. Turkuban még mindig vannak nagyon szép kőempire épülettömbök az 1800-as évek közepéről — pl. a székesegyház környékén — és az 1800-as évek végén vagy még régebben épült kereskedő házakból, de a városmag faházai, néhány ritka kivételtől eltekintve csaknem teljesen eltűntek.

Turku legbelső központjában ismét építkezési hullám van, mely különösen a régi épületek jobb és új felhasználására törekszik. A következőkben bemutatok három nagy háztömböt, melyek lebontásához és újjáépítéséhez sok vita és botrány fűződött, s szanalásuk sokban eltér egymástól.

Az ún. City-tömb. A város piactér melletti legközpontibb üzleti negyedének átépítését már az 1960-as évektől tervezték. Az akkori elképzelés azonban az volt, hogy az egész tömböt le kell bontani és helyébe újat kell építeni. A terv megvalósulását keresztülhúzta az, hogy e tömbben van az 1800-as évek elején épült Svéd Színház és szomszédságában egy olyan újreneszánsz épület, mely elválaszthatatlanul hozzátartozik a városképhez.

A negyed átépítésének gondolata szerencsére csak az 1980-as években vált ismét időszerűvé. Az eközben eltelt időszakban sok komoly vita és harc folyt a régi épületek lebontása ellen, megmentése érdekében, úgyhogy a közvélemény ma már egyértelműen a régi megmentése és az úgynevezett kiegészítő építkezés felé hajlik.

Ebből a központi háztömbből az

északi országok legnagyobb, egységes üzletközpontja lesz. Az átalakítandó tömbben már három új épület elkészült, amikhez még egy csatlakozik majd az utcai fronton. A régebbi, védett épületekből egységek vagy a homlokzat marad meg. A háztömb beépítendő közepén boltok és üzletek lesznek, két ill. három szinten. A belső udvarok üvegkupolával fedettek így az egészen hatalmas háztömbön belül az összekötő belső udvarokon keresztül lehet majd átmenni az egyik egységből a másikba.

A történelmileg és műemlékvédelmi szempontból értékes épületek mintegy „operett-kulisszaként” maradnak meg ebben a kereskedelmi élet feltételei szerint felújított üzleti negyedben.

Az úgynevezett Julin-telek és környéke. A folyó partjához közel fekvő ún. Julin-telek és szomszédsága is nagy átalakuláson ment keresztül. A telek értékesebb épületeit — egy empire homlokzat kivételével — lebontották, mivel az 1960-as években áruházat terveztek ide. Ez a beruházás azonban megüszült, — s okot adva a turkuiak rosszállásának — maradt helyette az üres telek, időszakosan működő mini-golf pályával és virslit áruló kioszkjával, egészen a múlt év végéig.

Most azonban szálloda épül a telken, melynek majdani földszintjén ki lesznek állítva, illetve meg lesznek hagyva a telken korábban lévő középkori épületek alapzatai. Nem lesz könnyű azonban beilleszteni a hétmeletes szállodát a telek mellett lévő, az 1960-as években előgyártott elemekből épült lakóház és az egyedül árválkodó empire homlokzat társaságában.

A telek másik fele lenyúlik a folyópartra és itt található Turku nagyon kevés védett műemlékének egyikét, az 1700-as évekbeli származó jügend-stílusú ún. Ingman-házat. E védett műemlék kihasználása a pincétől a padlásig fog terjedni. Az üvegkupolás belső udvar téli kértszerré lesz, egy különálló üzletpavilonnal a közepén. A meglévő udvari épületeket lebontják és modern, üveg-architektúrával helyettesítik. Az udvart, az azt körülvevő üzleteket és pavilonokat középkori utcára emlékeztető folyosó köti majd össze a szállodával.

A két bemutatott tömb és telek, valamint az ott levő épületek magántulajdonban vannak. A kiegészítési és szanalási tevékenység a haszonmaximalizálásra törekszik, meghagyva a régi épületrészeket festői reklámfogásként, önálló építészeti funkció nélkül.

A régi nagytéri kultúrközpont. Az ún. Régi Nagy-tér és környéke a régi városkép legismertebb része; az Auralpart régi épületek és parkok nagyon szépek és hangulatosak. Itt van a székesegyház, a régi egyetem épülete, valamint nagy hányada a város kétemeletes, kőből épült empire házainak, melyek korábban polgári családok tulajdonában voltak, majd a turkui svéd nyelvű egyetem, Turku város és az állam tulajdonába kerültek.

A turkui rendőrség is itt dolgozott három épületben, melyek közül az egyik — a később inggyárrá átalakított — régi városháza volt. Az új rendőrség 1985 őszére lett kész, így a felszabadult helyiségeket megkaphatták a különböző kulturális szervezetek. De még mielőtt a rendőrség kiköltözött, a város egyik amatőr színjátszó csoportja Franz Kafka művét a majdani kultúrközpont udvarán mutatta be, s a „Gyermek-kultúra Hetén” is spontán megtelt az egyik épület alagsora és emelete rendezvényekkel, kiállításokkal és az azokon résztvevőkkel. A város kulturális bizottsága, a kulturális szervezetek képviselői és a művészek abból az elgondolásból indultak ki a régi épületek újra használatba veszik őket, s majd az összegyűlt tapasztalatok alapján döntenek a felújítás mikéntjéről. Az épületek azonnali használatba vétele egyben azt is biztosította, hogy így azok a kultúra szolgálatában maradnak és nem kell a helyiségeket átmenetileg raktárakká vagy hivatalokká átalakítani.

Érdekességként megemlítendő, hogy mind a három felújítás alatt álló negyed szanalási munkálatait ugyanaz az építésiroda vezeti.

MARIA MERIKANTO